

תקופתיים, המאפשרים ביקור בכל ההסעות שיתקיימו במשך תקופה של שלושה חודשים, והיתרים חד-יומיים. ההיתרים מוגבלים לבני משפחה מדרגה ראשונה, ולא יותר מחמישה קרובים יכולים להתזיק היתר בו-זמנית. קרובי משפחה רבים אינם יכולים לקבל היתרים משום שהם מנועים מכניסה לישראל מטעמים בטחוניים. המוקד טיפל במקרים רבים של הורים ובנות זוג, אשר לא הורשו לראות את יקיריהם חודשים ארוכים ואף שנים.

באמצע שנת 2000 הצליח המוקד להביא לפריצת דרך מסוימת בתחום זה. בעקבות פנייה לפרקליטות המדינה, בהליך קדם-בג"צ, בשם 12 הורים ונשים המנועים מביקורים אצל קרוביהם הכלואים, הוצאה הנחיה חדשה לפיה יקבלו כל הורה, אישה ואחות של כלוא, אשר היו עד כה מנועים, היתרי ביקור חד-פעמיים בכלא באופן סדיר וללא בדיקה בטחונית בין ביקור לביקור.

נע"ר היא מהנהנות מההסדר החדש. בן-זוגה של נע"ר, תושבת אחד הכפרים בנפת רמאללה, כלוא בכלא הישראלי מאז שנת 1982. הוא שפוט ל-99 שנות מאסר. מאז נובמבר 1997 מנע צה"ל מ-נע"ר לבקר את בעלה בכלא. בסוף חודש מרץ 2000 עמדה נע"ר לעבור ניתוח להסרת שחלות – ניתוח הכרוך בהרדמה מלאה ובסיכונים מסוימים, ואשר מביא לסיום פוריות האישה ולהקדמת תופעות גיל המעבר. הצורך לבקר את בעלה הכלוא, לאחר שנתיים שלא התראו, הפך כעת לדחוף. נחוצה היתה פנייה נרגשת לפרקליטות המדינה על מנת שתתקבל הסכמה "מטעמים הומניים" ו"באופן חד פעמי" לביקור של האישה את בעלה בכלא, ואף זאת בכפוף לכך שהביקור ייערך בנוכחות נציג שירות בתי הסוהר, שיוודא אי העברת חפצים ויהיה דובר ערבית.

ההסדר החדש שנקבע בעקבות הפנייה האמורה לפרקליטות המדינה, איפשר לנע"ר לבקר את בן-זוגה בכלא באופן סדיר, באמצעות רשיונות ביקור חד-יומיים – גם מבלי שתעמוד באותה עת בפני ניתוח הרה השלכות.

אולם, עם פרוץ אינתיפאדת אל-אקצה נמחק ההישג של ההסדר החדש יחד עם הסדרי הביקור כולם. מזה חודשים הופסקו ביקורי המשפחות של תושבי השטחים אצל קרוביהם המוחזקים כאסירים בישראל. המגעים בעניין בין הצלב האדום לבין שלטונות צה"ל, ושורה של פניות של המוקד להגנת הפרט, לא העלו עד כה שום תוצאה.

תושבי עזה בחקירות שב"כ בכלא אשקלון

אחד מסימני האינתיפאדה הוא מעצרים בהיקף גדול ושטיבם שונה. כך התגלגלה עו"ד תמר פלג לייצוג שורה של עצירים עזתיים הנתונים בחקירה בכלא שקמה באשקלון. להלן כמה מהמקרים:

1. נאהד פוג'ו הוא נהג מונית שמצא עצמו מעורב באירוע של "פעולה יזומה" להריגת שני חברי פתח ברצועה ב-22.11.2000. שני אנשי הפתח ושני נוסעים מקריים שהיו במונית, נהרגו. נאהד ניצל ממש בנס, נעצר והועבר לכלא אשקלון. איש לא ידע מה עלה בגורלו. הוא נחקר על-ידי השב"כ, והוכנס לתא של "ציפורים" (משתפי פעולה). ביום 26.11.2000 התבקשה עו"ד פלג על-ידי עובד הנציבות לזכויות האדם בעזה לאתר אותו. היא מצאה אותו בכלא אשקלון, ביקרה אותו למחרת היום, גבתה תצהיר, והכינה בקשה לעיון חוזר במעצרו, אשר הוגשה למחרת בבוקר. לפני שהבקשה הגיעה לידי מזכירות בית המשפט, עוד ביום פגישתה עם העצור, שוחרר נאהד פוג'ו מהכלא.
2. עסאם נירב, כבאי, נעצר באופן אקראי, במעבר מצפון הרצועה לדרומה, על-ידי חיילים שישבו על תלולית חול ליד המחסום וסימנו אותו מבלי לדעת את זהותו. הוא הועבר בו ביום, 28.11.2000, לכלא שקמה ונחקר על-ידי השב"כ. עו"ד פלג נקטה טקטיקה של ביקורים תכופים; ייצגה אותו בהארכת המעצר והגישה בקשה לעיון חוזר במעצרו. הבקשה נדחתה, ועל כך הוגש ערעור. בתאריך 2.1.2001 שוחרר נירב ממעצרו.
3. מוחמד עיסא נעצר בתאריך 28.11.2000, והוצא צו למניעת מפגש בינו לבין עורך-דין. עו"ד פלג ייצגה אותו שלא בנוכחותו בפני שופט המעצרים, ואילו הוא הופיע בנפרד. השופט נאות, לבקשת עו"ד פלג, לשמוע מפיו של העצור אודות אופן חקירתו, וזה סיפר על מכות שהוכה על-ידי חוקרי שב"כ ומשתפי פעולה ועל החזקתו ימים ארוכים ב"שבח" וללא שינה.
4. שריף ערפאת, פועל, עבד בנצרת עלית ללא היתר, נתפס בפברואר 1999 והועמד לדין. נגזר עליו מאסר על-תנאי, והוא הועבר על-ידי המשטרה למחסום סאלם, ליד גינין. לא עזרה טענתו שהוא מעזה. הוא החל לעבוד לפרנסתו במסעדה ברמאללה – כך עד לאינתיפאדה, אז התרוקנה המסעדה ממבקריה. הוא החליט לחזור הביתה, לעזה, נתפס במחסום ארז,

נעצר ונחשד בעבירה של פעילות חבלנית עוינת. המקרה נמסר לעו"ד פלג מהמוקד לאחר הארכת מעצרו. היא הגישה בקשה לעיון חוזר, וזה התקיים בפני רס"ן (מיל.) יהושע רזניק, שקיבל בעיקרון את טענותיה של פלג, והורה שהעצור ישוחרר בתוך יומיים בערבות, אלא אם תוגש בקשה להארכת מעצרו בשל השהייה הבלתי חוקית. במהלך אותם יומיים מסר העצור הודעה, מעצרו הוארך, ותיקו הועבר לידי התביעה להגשת כתב אישום.

5. עמאד ספטאווי מנוע מלפגוש עורך-דין. עו"ד פלג קיבלה את עניינו לידיה לאחר שמעצרו כבר הוארך, והגישה בקשה לעיון חוזר. בדיון אף לא ניתן לה לראות את האיש שייצגה: בעת שהוא הופיע בפני השופט, נדרשה היא לצאת מהמבנה המשמש את בית-המשפט. הבקשה לעיון חוזר נדחתה לגופה.

המקרה של מחמוד אלעדארבה

מחמוד אלעדארבה, וטרינר תושב עראבה (נפת ג'נין), הוא היום עצור מינהלי ומאושפז בבית החולים בילינסון בפתח-תקווה. הוא כבול בידי וברגליו למיטת בית-החולים, נתון לחקירות, וחשוף לאיומים מצד שוטרים וחיילים השומרים עליו. אלעדארבה נפצע במה שנראה לפחות לכאורה כמלכודת שהוטמנה על-ידי צה"ל, ושכוונה, כנראה כלפי סאעד אלחרוף, שנהרג באותו אירוע. אלחרוף קיבל באותו לילה שיחת טלפון מאדם בשם מג'די ק', אשר סיפר לו שנתקע במכוניתו מדרום לשכם, וביקש סיוע. אלחרוף התקשר לאוסמה ברהם (מי ששוחרר לפני למעלה משנה ממעצר מינהלי לאחר שנים של מעצר), וזה ביקש מג'די ק', אלעדארבה, ללוות את אלחרוף בנסיעה. כשהגיעה המכונית לצומת בורקין, נפתחה עליה אש מאסיבית על-ידי חיילים. אלחרוף נהרג ואלעדארבה נפצע. החיילים לא מיהרו לפנותו. אחד מהם הציע לאלעדארבה לברוח – אלעדארבה נשאר שוכב, מבין שזו מלכודת נוספת על-מנת להצדיק ירי שיהרוג אותו. לבסוף, פונה אלעדארבה בבילינסון, שם נותח, נכרתה לו כליה, ושם הוא מאושפז עד היום.

בתקופה הראשונה לאשפוזה הוציא הצבא צו איסור על מפגש בין אלעדארבה לבין עורך דין. הארכת מעצרו של אלעדארבה נעשתה חלקה בבית-המשפט הצבאי וחלקה בחדר בית-החולים, כששם נעשתה ההארכת בנוכחות השופטת ואיש שב"כ, וללא נוכחותה של עו"ד פלג. בתקופה הראשונה הנחה השב"כ את בית-החולים שלא למסור כל מידע על מצבו הרפואי של אלעדארבה (למעט לחולה עצמו), ורק התערבותה של עו"ד פלג הובילה לביטול הנחיה זו.

עינויים

הטיפול בנושא העינויים במוקד (בנוסף לטיפול במקרים פרטניים, כגון העצירים בכלא אשקלון), נמשך - עתירת המוקד להגנת הפרט להעמיד לדין פלילי את החוקרים האחראים למותו של עבדאלצאמד חריזאת, בעקבות טלטולו במהלך חקירה במתקן השב"כ במגרש הרוסים בירושלים בשנת 1994, עודנה תלויה ועומדת בפני בג"צ. בחודש דצמבר התקיים דיון בעתירה, ובית-המשפט ביקש מהמדינה הסברים נוספים בדבר ההחלטה שלא להעמיד איש מהחוקרים לדין פלילי, גם לאחר הפסיקה של בג"צ משנת 1999, שפסלה את השימוש בעינויים.

כלא אל-חיאם

בתקופת הדו"ח המשיך המוקד במאבק לשחרור עצורי כלא אל-חיאם בדרום לבנון, בשיתוף פעולה עם עורכי-דין צרפתיים, מיופי כוחן של משפחות העצורים, ועם עורכי דין ישראלים שייצגו את העצורים בפני הרשויות כאן. עתירה נוספת לבג"צ הצטרפה לקודמותיה, ובבית המשפט העליון התקיימו שלושה דיונים. עו"ד תמר פלג מהמוקד יצאה לפאריס, ונפגשה שם עם גורמים ממלכתיים וארגוני זכויות אדם. עורכי הדין מצרפת ביקרו בארץ וערכו מסיבת עיתונאים בבית-אגרון, בחסות הוועדה לשלטון החוק ולזכויות האדם של לשכת עורכי הדין בישראל.

כידוע, ב-22.5.2000, בעקבות נסיגת צה"ל מדרום לבנון, השתלטו אזרחים לבנונים על הכלא הידוע לשמצה, מסמלי הכיבוש והדיכוי הישראליים בדרום לבנון, ושחררו את כל העצורים שהוחזקו בו.

החזקת אסירים בבידוד

החזקת אסיר בבידוד לאורך זמן מסכנת את בריאותו הנפשית ומהווה סוג של התאכזרות העולה כדי עינויים. בעבר החזיק שירות בתי הסוהר עשרות אסירים בבידוד מוחלט, חלקם הניכר למשך תקופות העולות על שנה (ב-1996) כשלושים הוחזקו בבידוד מעל שנה, מתוכם שבעה אסירים מעל